

zák. na žalovaném, jenž jest jako hlava rodiny podle §u 91 obč. zák. povinen náklad ten uhraditi. Povinnosti k této náhradě se povinný nemohl, jak míní, předem zhostiti prohlášením, že zakazuje, by někdo jiný místo něho náklad ten činil, a že, kdyby přes to jej někdo učinil, mu jej nenahradí. Zákon nestanoví v §u 1042 obč. zák. — rozdílem od §u 1040 o jednatelství bez příkazu — jako podmínku souhlasnou vůli povinného. Nelze proto tento předpoklad do něho vkládati proti jeho doslovu. Předpoklad ten by se také přičil účelu §u 1042, zabezpečiti oprávněným osobám uspokojení nároků plynoucích ze zákona po případě i plněním osob třetích. Neboť, kdyby povinnému, jenž sám nechce splniti svůj zákonný závazek, bylo dovoleno, plnění jeho zakázati i třetím osobám pod ztrátou nároku na náhradu proti němu, odhodlal by se bez naděje na náhradu od osoby ze zákona povinné stěží kdo, nárok ten ukojiti — takřka zálohou — na účet toho, komu to zákon ukládá na prvním místě. Proto není pro řešení sporu podstatným důkaz, jehož pomnutí dovolání vytýká jako vadu řízení podle §u 503 čís. 2 c. ř. s., že žalobce konal práce, o jejichž zaplacení jde, proti vůli žalovaného a přes jeho zákaz. Stejně bezdůvodná je výtka mylného právního posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Netřeba zkoumati správnost názoru odvolacího soudu, že žalobce zákonného závazku, poskytnouti manželce a dceři nutné ošetření zubním lékařem jako část slušné výživy podle §u 91 obč. zák., po zákonu nevyhověl, když manželce odevzdal jen peníze k tomu potřebné, nýbrž by jim byl musil pomoc tu poskytnouti skutečně, in natura. Není toho třeba proto, že soudem prvé stolice bylo učiněno a oprávným řízením zůstalo nedotknuto skutkové zjištění, že žalovaný své manželce nedal na lékařské ošetření ani haléře. Když tomu tak, nižší soudy právně nepochybily, uznavše, že žalovaný nevyhověl závazku podle §u 91 obč. zák. a že proto žalobce, učiniv potřebný náklad za něho, je oprávněn, podle §u 1042 obč. zák. žádati náhradu toho, co takto vynaložil. Na tom nemění nic tvrzení žalovaného, že se mu jeho manželka notářským spisem ze dne 4. listopadu 1925 — to je po době léčení, o jehož placení jde, — zavázala, že sama zaplatí veškeré své dluhy z minula a budoucnosti, ať by již stíhala žalovaného zákonitá povinnost vyživovací nebo ne. Žalobci nárok vznikl tím, že za žalovaného učinil náklad, který podle zákona měl učiniti sám, ale včas neučinil. Jeho takto vzniklý nárok na náhradu nemůže zaniknouti právním jednáním, jímž žalovaný snad dodatečně zapravil neb jinak urovnal manželčin nárok na výživu po té, když žalobce náklad za žalovaného již byl učinil. Dohoda ta se nijak nedotýká nároku na ní nezúčastněného žalobce, zejména mu neposkytuje náhradu jeho nároku, pročež je nadále oprávněn, na žalovaném žádati zaplacení bez ohledu k dohodě tímto podle jeho tvrzení ujednané jen s manželkou.

Čís. 6847.

Reálními břemeny jsou závazky k určitým úkonům, které jsou spojeny s nemovitostí tím způsobem, že každý dočasný vlastník nemovitosti jako takový je povinen konati tyto úkony.

Předmětem držby a vydržení může se státi také právo na opakující

se dávkou, jehož rubem na straně zavázaného podmětu jest reální břemeno tížící určitou nemovitostí, ať byla dávka ta původně z jakéhokoliv titulu nebo i bez titulu poskytována nebo ať se původně za ni dostávalo protihodnoty, jen když ji vlastník oprávněné nemovitosti počal žádati jako své právo a vlastník zavázané nemovitosti ji počal odváděti jako závazek tížící nemovitostí bez odvislosti na získání vzájemné hodnoty. K vydržení stačí, že takováto držba dala se po vydržecí dobu §u 1477 obč. zák. Lhostejno, že dávka nebyla přesunuta na odprodanou nemovitost, již se dostávalo vzájemného plnění.

(Rozh. ze dne 25. února 1927, Rv II 537/26.)

Žalobě, již se vlastníci čp. 29 domáhali na žalované obci D. dodávání lučního sena ročních 6 q, procesní soud první stolice vyhověl, odvolací soud žalobu zamítl.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Nesporno jest, že zahradou žalobců vede mlýnská struha a že mlýn, kterému struha tato slouží, byl od velkostatku v D. odprodán již před 7. dubnem 1851, a že žalovaná obec nabyla vlastnictví k tomuto velkostatku, k němuž již onen mlýn nepatřil, smlouvou ze dne 6. října 1897. Není pochyby, že, pokud jde o trpění této struhy, jde o služebnost. Ale v tomto sporu nejde o podstatu této služebnosti, nýbrž o povahu dávky ročních 10 centů sena vlastníku služebního statku odváděné. Že žalobci mluví i v tomto směru o služebnosti, nevadí, jen když podstata věci jest z jejich přednesu patrna. Vždyť reální břemena bývala v literatuře označována jako »služebnosti práva německého« (sr. Dniestransky-ho pojednání v Právniku 1924 str. 265 a násl.). Skutkový základ sporu, na nějž jest dovolací soud dle §u 504 c. ř. s. vázán, jest tento: Procesní soud bere na základě zápisu v pamětní knize farního úřadu v D. pod datem z 11. září 1752 uvedeného za zjištěno, že náhradou za povolení vedení náhonu na panský mlýn v Č. farskou zahradou zavázalo se »panství D-ské« (ne tedy tehdejší jeho vlastník jako osobní dlužník) po tu dobu, pokud potrvá tato služebnost, dodávati faráři D-skému každoročně 20 centů nejlepšího sena; ze zápisu pak téže knihy ze dne 20. června 1832 dále zjišťuje, že úmluva trvala až do roku 1776, kdy náhon přeložen byl do zahrady a louky čísla popisného 29 v D. (nyní žalobcům patřícího) a že tím přestalo odvádění oné dávky faráři (»itaque cessante causa cessavit et effectus«). Z výpovědí svědků má soud první stolice za zjištěno, že onen velkostatek, jak za dřívějších vlastníků, tak i za nynějšího vlastníka (žalované obce) plnil nepřetržitě dávku ročních 10 starých centů nebo 6 q vlastníkům čp. 29. Odvolací soud převzal dle §u 498 c. ř. s. tato zjištění prvního soudce, takže dle §u 504 c. ř. s. jest jimi dovolací soud vázán. Ale ohledně závěru z těchto skutkových okolností se soudy nižších stolic rozcházejí. Soud první stolice usuzuje, že jde tu o reální břemeno, při čemž reální povahu jeho dovozuje z povahy a vzniku dávek. Odvolací soud naproti tomu prohlašuje tuto dávku

za osobní závazek »majitele velkostatku jako vlastníka mlýna«, a poukazuje na to, že sice »velkostatek« dodával seno vlastníkům čp. 29 i po odprodeji mlýna, ačkoliv důvod k tomuto plnění pominul, a že nebylo průvodním řízením vysvětleno, proč se tak stalo; proto prý není prokázán závazek povahy věcné a, i když žalovaná obec, nabyvší velkostatku, po 26 let plnila tuto dávku, šlo prý o plnění indebite konané, z něhož nelze prý ničeho ve prospěch žalobců dovozovati. Pro správné zodpovězení otázky, zda povinnost plnění onu opětuující se dávku byla reálním břemenem, či jen osobní povinností fyzické osobnosti (ku př. některého člena rodiny z O. nebo B. a jejich universálních nástupců) jest si ujasniti, v čem záleží podstata reálného břemena, jehož definice neobsahuje ani občanský zákon (§ 443, 530 a 1284 obč. zák.) ani knihovní zákon (§ 12 knih. zák.) ani exekuční řád (§§ 144, 150, 211, 216, 225, 226, 227 ex. ř.). Reálnými břemeny rozumí se závazky k určitým úkonům, které spojeny jsou s nemovitostí tím způsobem, že každý dočasný vlastník reality jako takový jest povinen konati tyto úkony. Jest tudíž povinnost konati ona plnění úzce spojena s vlastnictvím k zavazené realitě a zejména při reálních břemenech trvajících po dobu několika lidských pokolení nepřichází ani mnohdy v úvahu, zda nějaká osoba fyzická byla a snad ještě jest též osobně, t. j. bez ohledu na své vlastnictví k určité realitě povinna k plnění. Odvolací soud neujasnil si dobře rozdíl závazku osobního a věcného, mluvě v důvodech, že ona povinnost není rázu věcného, nýbrž že jde o závazek rázu obligatorního, (aniž říká, které fyzické osoby), ale hned po té zase uváděje, že nejde tu o nic jiného než o pohledávku proti »dočasnému« majiteli nemovitosti, a dále mluvě, že »velkostatek« tedy něco neosobního, dodával seno i po odprodeji mlýna. Ježto žalobci ani listinou ani svědky ani stavem knihovním nemohli spolehlivě prokázati vznik a obsah úmluvy, z níž dovozují právo na dávku sena po dobu, co jich zahradou vede mlýnská struha, jest se obíratí otázkou, zda žalobci jako dočasní držitelé usedlosti č. 29, mohli práva na zmíněnou dávku, kterou s druhé strany má dočasný vlastník velkostatku D. plnění jako reální břemeno velkostatek tento tížící, nabýti vydržením a zda se tak mohlo státi i tehdy, kdvž vzájemné plnění (trpění strouhy) nekoná se již v prospěch velkostatku. Podle §u 313 obč. zák. nabývá se držby práva, když někdo od druhého něco jako dluh žádá a tento mu to dává a tím se jeho vůli podrobuje. Podle §u 1455 obč. zák. může taková držba vésti k vydržení a při držení 30 a 40tiletém nastává vydržení podle §u 1477 obč. zák. i bez důkazu pořádného titulu (srov. rozhodnutí čis. 1904 sb. n. s.). V souvislosti s §em 1477 obč. zák. jest též třetí věta §u 1493 obč. zák., podle níž při 30 neb 40tiletém vydržení lze započísti držbu předchůdcovu, i když tu není pořádného právního důvodu. Tudíž může se státi předmětem držby a vydržení i právo na opakující se dávku, jehož rubem na straně zavazávaného podmětu jest reální břemeno určitou nemovitostí tížící, ať byla dávka ta původně z jakéhokoliv titulu anebo i bez titulu poskytována, nebo ať původně se za ni dostávalo vzájemné hodnoty ve formě trpění strouhy, ien když počal ji vlastník čis. 29 žádati jako své právo a dočasný vlastník velkostatku odváděti jako závazek realitu tu tížící neodvisle od získání vzájemné hodnoty, tedy jako závazek samo-

statný. Ze zjištění soudu první stolice jest patrné, že taková držba práva záležejícího v braní roční dávky 10 centů sena (nyní 6 q) od dočasněho vlastníka zmíněného velkostatku bez ohledu na to, že mlýn v Č. nepatřil již velkostatku, děla se po více než 40 let. To k vydržení stačí. Vzhledem k §§úm 1477 a 1493 obč. zák. jest nezávažnou okolností, na niž odvolací soud klade největší důraz, totiž že není vysvětleno, proč při prodeji mlýna nebyla dávka tato přesunuta na mlýn, jemuž struha slouží. Pokud jde o reální povahu závazku jako rubu práva ve prospěch usedlosti čp. 29 vydržením nabytého správně poukázal již první soudce na to, že vlastnost tato plyne z povahy a vzniku tohoto břemena, jehož předmětem jest odvádění zemědělské plodiny in natura na dobu, jejížž konce nelze dohlédnouti. Povahu takových břemen jako reálních vystihl ostatně již i pisatel zmíněného zápisu pamětní knihy fary v D., dle něhož jednali zástupci fary »se vznešeným majitelem panství, t. č. Františkou hraběnkou z O.« a v němž neosobně řečeno, »že svrchu uvedené panství jest povinno faráři d-skému jako náhradu dáti ze skladiště, vulgo Kolny, zámeckého (ex depositario, vulgo Kolnia, arcensi) atd.« Také nebylo žalovanou stranou ohledně doby před 6. říjnem 1897 tvrzeno, že dávky byly žádaný na některém z dočasných vlastníků velkostatku jako fyzické osobě, po případě po jeho smrti od jeho universálních dědiců a po úmrtí těchto zase od dědiců těchto atd. Nezávažno jest, že žalovaná obec, pokud jest vlastnící, plnila dávku snad v domnění, že jde o právo v knize pozemkové zapsané. Okolnost ta by měla význam pouze tehdy, kdyby tím založena býti mohla obmyslnost držby na straně oprávněného; jest však zjištěno, že žalobci a jich předchůdci ve vlastnictví usedlosti čp. 29 pouze tvrdili právo na onu dávku, ale při tom nepředstírali, že právo jejich je zapsáno v pozemkových knihách (v zemských deskách). Neuvedli tedy žalovanou obec v omyl způsobem v §u 870 a násl. obč. zák. uvedeným. Žalovaná strana vidí obmyslnost vlastníků čp. 29 i v tom, že jeden z nich tvrdil, že listinu o právu na dávku má v držení. Ale i tato okolnost jest nezávažná, když žalující strana jest v držení aspoň přílohy 4, totiž opisu protokolu o smíru ze dne 7. dubna 1851, opatřeného kolkem z roku 1885, kterýžto kolek jest obliterován tehdejšími razítkem okresního soudu první stolice. Na předpis §u 1500 obč. zák. nemůže se žalovaná obec odvolávat, ježto jednak o dávkce této při náležitě dbalosti mohla zvědět hned od prvopočátku a ježto kromě toho plnila jí po takovou řadu let, ač věděla, že jí kupní smlouvou ze dne 6. října 1897 nepřevzala. Jest tedy žalobní nárok z důvodu vydržení opodstatněn a netřeba se obíratí otázkou, zda § 1409 obč. zák. v novém doslovu platil ve skutečnosti i před třetí dílí novelou a zda lze o něj žalobní nárok opřítí.

Čís. 6848.

Pijáctví samo o sobě jest důvodem rozvodu manželství od stolu a lože. Pijáctví spočívá v tom, že osoba propadla náruživosti pití tak, že pije pravidelně a potud nemírně, že se tím uvádí ve stav opojení.

(Rozh. ze dne 25. února 1927, Rv II 662/26.)